

2004. – С.12.

8.Інженерна компанія «Вінтерм», схеми сонячних колекторів [Електронний ресурс] URL: <http://www.winterm.com.ua/sintsolar.htm>. [Доступ 02 вересня 2010].

9.Економічна і соціальна рада ООН. Резолюції 1969 р. [Електронний ресурс] URL: <http://www.un.org/ru/ecosoc/docs/1969resolutions.shtml>. [Доступ 15 серпня 2010].

10.Щорічний доклад британської компанії British petroleum “Статистичний огляд світової енергетики” [Електронний ресурс] URL: <http://www.bp.com/sectiongenericarticle.do?categoryId=9023769&contentId=7044915> [Доступ 12 вересня 2010].

Отримано 08.10.2010

УДК 658.589

Д.Т.ВОЛОСНИК

Харківська національна академія міського господарства

СТРАТЕГІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Розглянуто чинники, які мають вплив на якісний стан водних ресурсів. Акцентована увага на найбільш критичних сторонах систем водопостачання і водовідведення. Сформовано структуру заходів щодо стратегії екологічної охорони водних ресурсів.

Рассматриваются факторы, оказывающие влияние на качественное состояние водных ресурсов. Акцентировано внимание на наиболее критических сторонах систем водоснабжения и водоотведения. Сформирована структура мероприятий по стратегии экологической охраны водных ресурсов.

In clause factors, influence on a qualitative condition of water resources are considered. It is brought to a focus to the most critical parties of systems of water supply and water removal. The structure of actions on strategy of ecological protection of water resources is generated.

Ключові слова: екологічна безпека, забруднення вод, механізм ресурсозбереження.

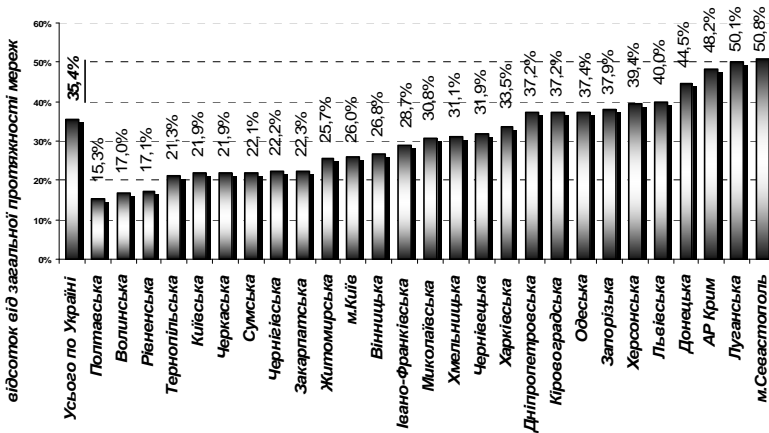
Рівень водозабезпеченості населення різних регіонів світу, яке має доступ до води, зменшується. Основними причинами такого явища виступають нерівномірний розподіл водних ресурсів на території планети та зростаюче забруднення водних об'єктів. У той же час за попереднє століття загальне водоспоживання збільшилось у сім разів, а в сфері промислового виробництва – у 21 раз. Такі тенденції пояснюються інтенсивним його розвитком та зростанням водоємності виробництва.

Проблеми споживання води, водозабезпеченості, задоволення зростаючих потреб економіки і населення з кожним роком загострюються і привертають все більшу увагу. Відомо, що Україна відноситься до числа країн, які мають проблеми з якістю та кількістю водних ресурсів, а отже проблема їх ефективного використання є дуже актуальною. Основним завданням держави у цьому питанні є структурна перебудова економіки та врахування вимог екологічної безпеки, інституційні перетворення з метою формування нового правового й економіч-

ного механізму регулювання взаємодії державних органів різних рівнів у сфері водокористування.

Використання водних ресурсів України є багатоплановим. Споживчі властивості водних ресурсів зумовлюють можливості комплексного і різнопланового їх використання багатьма галузями економіки. Основними напрямками водокористування в Україні є забезпечення водою населення, сільського господарства і промисловості. Проблема використання водних ресурсів розглядається у працях Василенко С.Л., Васильєва А.І., Влащенко С.А., Даніленко А.Л., Железнякова І.Л., Явдошенко С.А., Мельника Л.Г., Петросова В.А., Тимошенко С.О., Понаморенко С.О. [1-5] та ін.

Актуальність даної статті викликана тим, що на сьогоднішній день в Україні питання водозабезпеченості та водовідведення є практично невирішеним: невідповідність сучасним вимогам технологій очищення води, постійне погіршення технічного стану водопровідних та каналізаційних мереж. Так, рівень амортизації насосного обладнання становить 20%, очисних споруд, що потребують відновлення, – 25%, мереж, що знаходяться у ветхому та аварійному стані, – 35%. Як видно з наведеного рисунка, вище середньогалузевого рівня цей показник має місце в 10 регіонах України [1].

Рівень ветхих і аварійних водопровідних мереж

У цих умовах гостро стає завдання підвищення ефективності стратегії екологічного збереження водних ресурсів України.

Досить висока ступінь невизначеності ринкового середовища ускладнює використання критеріїв і методів обґрунтування рішень

щодо побудови стратегії екологічного збереження водних ресурсів України. У зв'язку з цим проблема методологічного забезпечення ефективної розробки стратегії екологічного збереження водних ресурсів в нашій країні вимагає подальших наукових досліджень.

З огляду на це, на нашу думку, сьогодні ціла низка важливих теоретичних досліджень з проблематики екологічної безпеки водокористування ще не доведена до рівня розробки необхідного інструментарію, що заважає впровадженню відповідних інновацій. Недостатньо досліджені також питання оцінки потенціалу інфраструктури водних ресурсів з метою запобігання ризиків забруднення зовнішнього середовища.

Мета даної статті полягає в аналізі сучасного стану водокористування з метою розробки рекомендацій щодо впровадження ефективних заходів з раціонального використання та збереження водних ресурсів.

Слід зазначити, що нераціональне водокористування, незадовільний екологічний стан ряду водних басейнів в Україні посилюється наявністю надзвичайно висоководоемних виробництв та водоемних технологій, які потребують води в 2-6 разів більше, ніж технології розвинених країн Європи і Америки [2].

На нашу думку, до загострення екологічної ситуації в ряді регіонів України призвело багато чинників, основними з яких є:

- висока ресурсо- і енергоємність старих технологій;
- недосконалість технологій очищення і погана експлуатація наявних очисних споруд;
- відсутність чи низька потужність очисних споруд;
- радіаційне забруднення навколишнього природного середовища внаслідок Чорнобильської катастрофи і пов'язаних з атомною енергетикою виробництв;
- високий рівень концентрації промислових об'єктів в країні;
- відсутність правових і економічних механізмів, які стимулювали б розвиток екологічно безпечних технологій та водоохоронних систем;
- недостатність екологічних знань і низька екологічна освідченість населення країни.

Механізми ресурсозбереження передбачають функціонування системи взаємозалежних економічних елементів, спрямованих на стимулювання економії матеріально-технічних, паливно-енергетичних, трудових, фінансових і інших ресурсів, упровадження ресурсозберігаючих заходів, що є, головним чином, досягненням науково-технічного про-

гресу, який може забезпечити випуск конкурентоздатної продукції з мінімальними витратами ресурсів у грошовому і натуральному вираженні.

Для визначення раціонального використання та збереження водних ресурсів необхідно виділити низку показників-маркерів, які характеризуватимуть показники раціонального використання та збереження водних ресурсів [5].

До показників раціонального використання водних ресурсів відносяться наступні:

- заохочування суб'єктів господарювання використовувати водні ресурси у повторно-зворотних циклах;
- мотивування споживачів до зменшення нераціонального споживання водних ресурсів;
- розробка та впровадження програм раціонального використання водних ресурсів;
- стимулювання впровадження інновацій у водопровідно-каналізаційне господарство;
- скорочення тривалості знаходження води у водооборотних промислових циклах.

Збереження водних ресурсів характеризуються наступними показниками:

- дотримання допустимих норм біологічного забруднення;
- мінімізація втручання у природні цикли та екосистеми;
- уникнення потрапляння побутових відходів;
- перегляд та удосконалення рентної політики на водні ресурси;
- підвищення ефективного використання очистних споруд;
- розробка більш досконалої системи пільг та штрафів;
- продовжити роботу та вдосконалення методів контролю й оцінки стану водних об'єктів та антропогенного навантаження;
- якнайшвидше визначити заповідні території, а також ввести в практику сільського і лісового господарств формування на кожному полі, ділянці лісу чи річки „островів безпеки”, де категорично заборонялись полювання, вилов риби, збирання трав і будь-яку господарську діяльність;
- інтенсифікувати дослідні роботи з винайдення нових способів очищення промислових і господарсько-побутових стічних вод, з розроблення технологій збору окремих забруднювальних речовин та їхньої утилізації; впровадження результатів цих робіт.

Актуальною є науково обґрунтована система ведення водного господарства, яка б включала оптимізацію водокористування, економне та раціональне використання води, переведення промислового і сіль-

ськогосподарського виробництва на безводні і маловодні технології, проведення більш ефективної водоохоронної діяльності.

Реалізації потребують заходи, спрямовані на охорону і відтворення водних ресурсів, суттєве зниження непродуктивних втрат води, удосконалення еколого-економічної оцінки об'єктів водокористування, цінової та тарифної політики.

Однак, на сьогодні існує дефіцит фінансових ресурсів для розвитку водного господарства, експлуатуються водогосподарські системи та об'єкти, які потребують значних витрат на обслуговування та ремонти. Подібна ситуація пояснюється нинішньою кризою та попередньою політикою екстенсивного, затратного водокористування, без урахування еколого-економічних чинників.

Таким чином, удосконалення механізмів забезпечення раціонального використання та збереження водних ресурсів передбачає необхідність інституційних перетворень у сфері водокористування, підвищення економічної ефективності проектів і заходів, пов'язаних з капіталовкладеннями в водогосподарський комплекс. Саме тому вирішення зазначених проблем є актуальним науково-практичним завданням, яке має важливе господарське значення.

Формування стратегії екологічного збереження водних ресурсів можна структурувати за такими основними блоками:

- розробка механізму раціонального водокористування через посилення ролі фіскальних регуляторів;
- формування інституту приватної власності з метою прискорення реалізації підприємницьких ініціатив;
- інституціоналізація нових форм кредитування та системи розрахунків з метою підтримання водокористувачів на початкових етапах організації бізнесової діяльності.

До заходів ощадливого і раціонального використання водних ресурсів необхідно віднести:

- впровадження систем зворотного водопостачання та безстічного водокористування (з циклом повного очищення відпрацьованих вод);
- зменшення в структурі господарства району частки водоемних виробництв;
- проведення комплексу заходів щодо охорони поверхневих і підземних вод від забруднення тощо.

Саме ці заходи повинні становити основу інструментальної бази переведення водного господарства на модель сталого розвитку, забезпечити узгодження сучасних та перспективних пріоритетів водокористування.

Підсумовуючи вищезазначене, можна узагальнити та виокремити

основні й нагальні заходи у просуванні до сталого водокористування в районі із зниженням високого рівня водоемності. По-перше, створити та забезпечити функціонування нової інфраструктури Державної системи моніторингових досліджень на засадах інтеграції відомчих і регіональних систем в єдину систему, удосконалити всі складові елементи створеної системи та її інфраструктури, поліпшити якість функціональної діяльності системи. По-друге, потрібно вибрати основні напрями та пріоритети раціонального водокористування, враховуючи територіальні особливості. По-третє, важливою є розробка стратегічного плану екологічного збереження водних басейнів з урахуванням особливостей кожного району, враховуючи в першу чергу соціальну сферу водокористування.

1.Василенко С.Л. Еколого-господарські аспекти технічного водопостачання крупних міст // Науковий вісник будівництва: Матеріали міжнар. наук.-практ. семінару «Методи підвищення ресурсу міських інженерних інфраструктур». Вип.26. – Харків: ХДТУБА, ХОТВ АБУ, 2004. – С.40-50.

2. Васильев А.І., Влащенко С.А., Даниленко А.Л., Железнякова І.Л., Явдошенко С.А. Формування економічних систем підвищення ефективності стійкого водозабезпечення міст // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вип.62. – К.: Техніка, 2005. – С.136-145.

3.Мельник Л.Г. Екологічна економіка. – Суми, 2001. – 284 с.

4.Петросов В.А. Управління регіональними системами водопостачання. – Харків: Основа, 1999. – 172 с.

5.Тимошенко С.О., Понаморенко О.С. Управління водним господарством України // Водне господарство України. – 2004. – № 5-6. – С.17-21.

Отримано 18.09.2010

УДК 336.221

О.А.ПУРДЕНКО

Національний університет державної податкової служби України, м.Київ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуто вплив податкової політики на трансформацію галузі електроенергетики сфери матеріального виробництва до впровадження екологічної енергії з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Обґрунтовуються пропозиції з урахуванням проведеного аналізу щодо ефективності оподаткування електроенергії.

Рассмотрено влияние налоговой политики на трансформацию отрасли электроэнергетики сферы материального производства к внедрению экологической энергии с учетом опыта зарубежных стран. Обосновываются предложения с учетом проведенного анализа относительно эффективности налогообложения электроэнергетики.

Influence of tax policy on transformation of electrical energy industry of material production sphere to introduction of ecological energy taking into account experience of foreign countries is considered. Propositions on efficiency of electrical energy taxation taking into ac-